

PREDSTAVITEV REZULTATOV PROJEKTA »VISOKODEBELNI PAŠNI SADOVNJAK KOT NOVA KMETIJSKA PRAKSA«

Projekt »Visokodebelni pašni sadovnjak«, v katerem sodeluje šest partnerjev (Izobraževanje Tamara Urbančič, s. p., Zavod Jabolko iz Semiča, kmetija Volk iz Suhorja, kmetija Pečar iz Prešnice, kmetija Slavec iz Knežaka in kmetija Jernejevi iz Slavinj), se zaključuje. Projekt je sofinanciran od Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Republike Slovenije v okviru »Programa razvoja podeželja 2014–2020«. V dveletnem obdobju izvajanja projekta so nastali rezultati, uporabni tako za manjše kmetije kot kmetije z raznimi dopolnilnimi dejavnostmi in strokovnjake s področja kmetijstva ter naravovarstva.

Splošni cilj projekta je oživljanje in ohranjanje visokodebelnih pašnih sadovnjakov na manjših kmetijah. Z razvojem intenzivnega sadjarstva se ekstenzivni proizvodnji sadja, med katere sodijo tudi visokodebelni sadovnjaki, ni posvečalo dovolj pozornosti, ker niso bili ekonomsko zanimivi. Posledica tega je, da se sadovnjakov ni vzdrževalo in obnavljalo. Dodatno so k temu prispevale tudi podnebne spremembe, bolezni in ekstremne vremenske razmere.

Vse štiri vključene kmetije so pristopile k projektu z namenom oživitve oziroma vzpostavitve visokodebelnih pašnih sadovnjakov. Kmetije so različne tako po dejavnostih in interesih kot tudi klimatskih in pedoloških razmerah, ki pogojujejo gojenje sadja. Vse to se je med potekom projekta preverilo, pripravilo načrt zasaditve, jih tudi izvedlo in v naslednjem letu spremljalo ter izvajalo gojitvena dela.

Na kmetiji Slavec iz Knežaka so se odločili za zasaditev visokodebelnega sadovnjaka na pašniku ob cesti Šembije–Knežak. Na tej lokaciji v preteklosti sicer niso sadili sadnega drevja zaradi neugodne klime. Podnebne spremembe omogočajo toplejšo klimo, zato se je Gregor odločil poskusiti. Na pašniku je v jeseni 2021 posadil ekološke sadike jablan (Bobovec, Gorenjska voščenska, Carjevič, Krivopecelj, Baumanova reneta, Pisani kardinal, Damasonski kosmač, Goriška sevka), hrušk (Junijska lepota, Viljamovka, Konferans) in češenj (Burlat, Lapins). Ker je kmetija Slavec ekološka kmetija, so vse sadi-

ke ekološke. Hkrati pa so pri izboru sadnih vrst upoštevali, da so manj zahtevne za oskrbo, kar pomeni, da so odpornejše na podnebne spremembe, bolezni in škodljivce. Ker se na pašniku pase govedo in divjad, je Gregor sadike tudi zaščitil. Posajene sadike je spomladi nekoliko prikrajšal do vitalnega listnega brsta in odrezal vse stranske predčasne poganjke. Ker je bila letos suša, je poskrbel tudi za izdatno zalivanje posajenih sadik.

Na kmetiji Volk iz Suhorja so se odločili za oživitev visokodebelnega pašnega sadovnjaka in na predelih, ki so bila brez dreves, zasadili ekološke sadike jablan in hrušk ter jih ustrezno zaščitili proti objedanju domačih (drobnica) in divjih živali. Na kmetiji Pečar in kmetiji Jernejevi so se odločili za zasaditev pašnega sadovnjaka v kombinaciji s pašo perutnine.

Vse štiri kmetije so oživitve in zasaditve opravile po postopku, ki ga je vodil strokovnjak Janez Gačnik iz Zavoda Jabolko. Najprej so bili pod njegovim vodstvom izdelani načrti zasaditev, ki upoštevajo tako klimatske kot pedološke razmere, kmetije pa so opravile tudi analizo zemlje. Janez je svetoval glede izbora vrst in sort sadja glede na potrebe kmetije in ekološke oskrbe. Predlagal je zasaditev najodpornejših sort in določil optimalno lego. Tamara je svetovala glede zaščite pred divjimi in domačimi živalmi.

Tabela 1: Sorte jablan, primerne za visokodebelni sadovnjak

Avtohtone sorte jablan	Odpornejše tradicionalne sorte jablan	Sorte jablan, ki zahtevajo boljše sadjarske lege in več oskrbe
Goriška sevka, Gorenjska in Dolenjska voščenska	Bobovec, Krivopecelj, Carjevič, Damasonski kosmač, Boskopski kosmač, Kanadska reneta, Baumanova reneta, Šampanjska reneta, Harbertova reneta, Zeleni štetinec, Pisani kardinal in Štajerski mošancelj	Zlata parmena, Koksova oranžna reneta, Jonatan, Lepocvetka, Ontario, Londonski peping, Beli zimski kalvil, Ananasova reneta

Rezultati projekta so štirje vzpostavljeni pašni sadovnjaki, izdelani načrti za štiri kmetije in priročnik za vzpostavitev in vzdrževanje visokodebelnega pašnega sadovnjaka. V okviru projekta je nastal tudi avdio-video posnetek z rezultati in izkušnjami sodelujočih v projektu. Vabljeni k ogledu in uporabi dokumentov, ki so objavljeni na spletni strani vodilnega partnerja www.tamarakmetijski.si. Zanimiv je predvsem priročnik, ki vsebuje številne praktične nasvete za vse, ki bi želeli na novo zasaditi ali pa oživiti visokodebelni sadovnjak. ●

Tamara Urbančič, Zdenka Žakelj